

کرم ساقه خوار برنج

از مهمترین آفات برنج که سالیانه خسارات هنگفتی را بر جای می گذارد.

کرم ساقه برنج *Chilo Suppressalis* می باشد. این آفت، حشره ای است که برای اولین بار در سال ۱۳۵۱ در مزارع تنکابن و رامسر طغیان کرد و در مدت کوتاهی با افزایش جمعیت و ایجاد خسارت اقتصادی شدید نظر همگان را جلب نمود.

کرم ساقه خوار برنج حشره ای است که اولین بار در سال ۱۸۶۳ در دنیا شناخته شد. این پروانه در ایران نیز اولین بار در شهریور ماه ۱۳۵۱ در مزارع تنکابن، شهسوار و رامسر طغیان کرد و پس از ورود این آفت در شهریور ۱۳۵۱ کارشناسان کشاورزی کوشش های زیادی را جهت کنترل آن انجام دادند تا مانع اشاعه آن به مناطق دیگر گردد، اما متأسفانه نتیجه مثبتی حاصل نشد.

مناطق انتشار:

برای اولین بار در سال ۱۹۰۶ از این حشره به عنوان یکی از خطرناک ترین آفات برنج در دنیا نام برده شد. این آفت در کشورهایی از قبیل ژاپن، تایوان، استرالیا، برمه، بنگلادش، چین، هند، ایتالیا، کره، مالزی، نپال، فیلیپین، اسپانیا، تایلند، مصر، سری لانکا، ویتنام، کامبوج، پرتقال و جزایر هاوایی شیوع دارد. در ایران نیز این آفت در تمام مناطق برنج کاری استان های گیلان و مازندران وجود دارد.

خسارت کرم ساقه خوار در ایران در سال‌های اول طغیان آن، به دلیل عدم آشنایی با زندگی آفت و عدم اجرای روش صحیح مبارزه، به قدری زیاد بود که در موارد زیادی کشاورزان از برداشت محصول خود صرف‌نظر کردند.

موفولوژی (شکل شناسی):

پروانه‌های ماده به رنگ زرد روشن و یا متمایل به قهوه‌ای و پروانه‌های نر تقریباً خاکستری هستند. در هر دو جنس رنگ بال‌های عقبی سفید بوده و روی بال‌های جلویی چند لکه نقره فام وجود دارد. طول بدن از ۱۰ تا ۱۳ میلی‌متر متغیر بوده و عرض پروانه‌های نر با بال‌های باز ۲۰ تا ۳۲ میلی‌متر و پروانه‌های ماده تا ۳۰ میلی‌متر می‌رسد. تخم‌های تازه گذارده شده سفید متمایل به زرد بوده که به مرور خاکستری و سپس به تیره تغییر رنگ می‌دهند. تخم‌ها در امتداد رگبرگ‌ها گذارده می‌شوند.

نمایی از حشره بالغ ساقه خوار برنج

لارو:

بدن لاروها به رنگ قهوه ای متمایل به خاکستری بوده و در لاروهای مسن کپسول سر داری رنگ قهوه‌ای تیره می‌باشد و در سایر سنین زرد متمایل به قهوه‌ای است. در پشت لارو ۵ نوار طولی قهوه‌ای رنگ وجود دارد. عموماً طول لاروهای کامل ۲۶ میلی‌متر و عرض آن‌ها ۲/۷ میلی‌متر است.

شفیره: طول شفیره ۱۲ تا ۱۵ میلی‌متر و قطر آن ۲/۵ تا ۳/۵ میلی‌متر بوده و رنگ آن از قهوه‌ای روشن به قهوه‌ای تیره تبدیل می‌شود. یک سوم انتهای شفیره به طرف پشت خمیده است و دو زایده قلاب مانند نیز در انتهای بدن شفیره مشاهده می‌شود.

نمایی از لارو ساقه خوار برنج

که بعنوان یکی از خطرناک‌ترین آفات برنج در دنیا بشمار می‌آید، در زمستان بصورت لار و کامل در داخل ساقه‌های خشک برنج و یا علف‌های هرز اطراف مزرعه بسر می‌برد و در حدود اوایل اردیبهشت، هنگامیکه حداقل دمای هوا، ۱۰ درجه سانتی‌گراد باشد، شفیره‌ها در داخل ساقه‌های باقیمانده برنج سال قبل و یا علف‌های هرز مزرعه، در اطراف سوراخ‌های ایجاد شده توسط لاروها تشکیل می‌گردد.

در حدود بیستم اردیبهشت ماه، اولین پروانه‌ها ظاهر میشوند که در اواسط خرداد به حداکثر خود می‌رسند. عمر پروانه‌ها، حداکثر یک هفته است و در این مدت بطور متوسط ۲۳۰ عدد تخم توسط هر پروانه گذرانده میشود. تفریح تخم‌ها در دمای حداقل ۱۰ تا ۱۲ درجه سانتیگراد بمدت ۵ تا ۱۱ روز بسته به دمای محیط انجام می‌گیرد. این کرم در طول سال ۲ تا ۳ نسل دارد و از زمان نشاء کاری تا هنگام برداشت برنج در مزارع فعالیت زیستی دارد. خسارات وارده طی نسل‌های دوم و سوم بیشتر است.

امروزه با کرم ساقه خوار برنج به سه طریق، زراعی، شیمیایی و بیولوژیک مبارزه میشود از راه‌های اساسی برای مبارزه با این آفت، ایجاد شبکه مراقبت و پیش‌آگاهی با استفاده از اطلاعات جوی است که کمتر مورد توجه قرار گرفته است، در صورتیکه ثابت شده است، مراحل سیکل دگردیسی این آفت، همبستگی بالایی را با دما و سایر پارامترهای جوی دارد. در مبارزه بیولوژیک، از زنبور تریکوگراما برای پارازیت‌ه کردن تخم پروانه ساقه خوار برنج استفاده میشود که نحوه و زمان فعالیت این زنبور نیز تابعی از شرایط جوی بویژه دما می‌باشد.

برای مبارزه شیمیایی با کرم ساقه خوار برنج، سموم زیر توصیه می گردد:
۱- لیندین :

این سم دارای فرمولاسیون ۲۵ wp% بوده و می توان آن را به مقدار ۵ کیلو در هکتار مصرف نمود. بهترین زمان مصرف سم ۴-۵ روز قبل از نشاء کاری برنج است.

۲- فنیتروتیون :

فرمولاسیون آن به صورت ۵۰ Ec % می باشد.
این سم را یک تا دو نوبت طبق اطلاعیه، یعنی ۴-۵ روز قبل از نشاء کاری در سطح شالیزار محلول پاشی می نمایند و مقدار مصرف آن ۱/۵ لیتر در هکتار است.

۳- دیازینون ۱۰% :

این سم به صورت گرانول ۱۰% می باشد. مقدار مصرف آن ۱۵ کیلوگرم در هکتار، در یک یا دو نوبت قبل از نشاء کاری است.

۴- دیازینون ۵% :

این سم به صورت گرانول ۵% می باشد. از این سم به میزان ۴۰ کیلوگرم در هکتار قبل از نشاء کاری استفاده می شود.

در نوبت دوم نیز طبق نظر کارشناس مبارزه انجام می گیرد و یا این که می توان از ۲۰ کیلوگرم گرانول ۱۰% استفاده نمود.

۵- فسفامیدون :

این سم به صورت ۵۰ sl % مایع قابل حل در آب) بوده و مقدار مصرف آن ۱/۵ لیتر در هکتار، قبل از نشاء کاری است .

۶- کارتاپ :

این سم به صورت گرانول ۴٪ بوده مقار مصرف آن ۳۰ کیلوگرم در هکتار قبل از نشاء برنج است .

